herpy

SKILPADDER

African Pancake Tortoise

Malacochersus tornieri

Malacochersus tornieri er en liten østafrikansk landskilpadde med et uvanlig flatt, tynt og bøyelig skjold. Den lever på bergfulle åser i tørr savanne og kratt, hvor den flykter inn i smale bergsprekker i stedet for å trekke seg inn i skjoldet. Skjoldet er 15-18 cm langt, hunnen legger bare ett egg om gangen, og arten er kritisk truet i naturen.

Familie: Testudinidae Tidligere navn: *Testudo tornieri; Testudo loveridgii*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**15-18 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**20-30 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Klippelevende**
Biotop	**Halvørken, savanne og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**100 × 60 × 40 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Varmeplass	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Planter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1 egg**
Kull per år	**1-4**
Inkubasjon	**120-185 dager** ved 28-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste I**
EU-vedlegg	**Vedlegg A**
IUCN	**Kritisk truet (CR)**

Om arten

Malacochersus tornieri er en liten landskilpadde og den eneste arten i sin slekt. Ryggskjoldet (carapax) er 15-18 cm langt og skiller seg fra alle andre landskilpadders: Det er flatt, tynt og bøyelig, fordi beinplatene under hornskjoldene har store åpninger. Det gjør dyret lett og raskt, men skjoldet gir bare lite beskyttelse. Hos nyklekte unger er skjoldet hvelvet som hos andre landskilpadder, og først med veksten flater det ut.

Ryggskjoldet er lysebrunt til gulbrunt, ofte med et mørkt, strålformet mønster på hver plate, og buksskjoldet er blekt gult med mørke sømmer. Hode og lemmer er gulbrune. Bena er slanke med kraftige klør, og dyret klatrer raskt og sikkert. Hunner er litt større enn hanner.

Arten ble beskrevet i 1903 og er oppkalt etter den tyske zoologen Gustav Tornier. Slektsnavnet kommer av de greske ordene for bløt og tørt land. Mønster og farge varierer mye fra dyr til dyr.

Utbredelse og leveområde

Malacochersus tornieri lever i det sørlige Kenya og i det nordlige og østlige Tanzania. Det finnes også små bestander i det nordlige Zambia, og arten er oppgitt fra Malawi. Den er beskrevet fra Busisi ved Victoriasjøen i Tanzania. En innført bestand finnes antakelig i Zimbabwe.

Bestandene er spredte og isolerte, fordi arten bare finnes der det er egnede berg og åser. Den lever fra lavlandet og opp til omtrent 1.800 m over havet. Kenya har siden 1981 krevd skriftlig tillatelse til eksport, og siden arten står på CITES liste I, kan ikke ville dyr omsettes kommersielt over landegrensene. Dyrene i handelen er derfor oppdrettet.

> **Naturlig utbredelse:** Kenya, Tanzania og Zambia.

LEVEOMRÅDE

Malacochersus tornieri lever på kopjes: isolerte berg og steinrøyser i tørr savanne og tornekratt med akasier og *Commiphora*. Klimaet er halvtørt med en kort regntid og en lang tørketid, og dagene er varme.

Hele livet er knyttet til bergsprekkene. Dyrene kommer bare fram omtrent en time om gangen, mest om morgenen og sent på ettermiddagen, for å spise og varme seg, og de beveger seg sjelden langt fra skjulestedene sine. Ved fare løper de til nærmeste sprekk, presser seg inn og forankrer seg der, antakelig ved å presse ryggen mot taket og pumpe kroppen full av luft, slik at de nesten ikke kan trekkes ut. Flere dyr deler ofte samme sprekk. I de varmeste månedene går de muligens i sommerdvale under flate steiner, men de går ikke i vinterdvale. Maten er tørre gress, urter og sukkulenter som aloe, og de tar nedfalne frukter hvis de finner dem. Hunnen legger egget sitt i løs, sandholdig jord, mest i juli og august.

Les mer: Vinterdvale og årstider

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite utførlig kunnskap om pasningen av *Malacochersus tornieri*, og ville dyr er svært vanskelige å venne til fangenskap. Temperatur, luftfuktighet, UVB og ruging bygger derfor delvis på leveområdet og på andre landskilpadder fra tørre strøk.

Terrariet må gi plass til bevegelse og klatring, og det viktigste i innredningen er bergsprekker. Et dyr på 15-18 cm må ha minst 100 × 60 × 40 cm, og et par minst 120 × 60 × 40 cm. Bygg stabile stabler av flate steiner og skiferplater, slik at det oppstår sprekker dyret kan presse seg inn i, og sørg for at stablene ikke kan velte. Sprekker som er for brede, brukes ikke, og sprekker som er for smale, kan fange dyret. Hold avstanden mellom platene på noen få centimeter, og lag flere sprekker, slik at dyrene kan gå hver til sitt.

Bunnen er en tørr blanding av sand, jord og grus, 5-10 cm dyp. Terrariet må være åpent oppe eller godt ventilert, fordi arten holdes tørt. Sett en ugjennomsiktig kant foran glasset, slik at dyret ikke prøver å klatre opp langs ruten. Dyret er en dyktig klatrer, så alle kanter og lokk må sikres. På varme sommerdager har dyret godt av en utendørs inngjerding med bergstabler, tørre planter og skygge, men det må inn om natten.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 24-28 °C, og om natten 18-22 °C. Arten foretrekker lavere temperaturer enn mange andre landskilpadder og tilbringer ikke lang tid i solen, men et lokalt varmepunkt på 32-35 °C gjør at den kan varme seg opp når den vil. Bruk en strålevarmelampe med termostat i den ene enden, og legg skjul i skyggen i den kjølige enden, slik at dyret selv kan velge.

Arten går ikke i vinterdvale og må holdes varm hele året.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være lav, 30-50 %. Terrariet skal være tørt, men en liten skål med rent drikkevann skal alltid stå framme. Skift vannet daglig. Et skjul i en av bergstablene kan sprayes lett av og til, slik at det finnes et fuktigere mikroklima å gå inn i. Bunnen skal bli tørr igjen etterpå, for vedvarende fuktighet gir luftveisinfeksjoner og skjoldproblemer.

Unger tørker lettere ut enn voksne og kan få et kort bad i lunkent, grunt vann en til to ganger i uken.

LYS OG UVB

Malacochersus tornieri er dagaktiv og er mest ute tidlig og sent på dagen. UVB er nødvendig når dyret holdes innendørs: Ferguson-sone 2, tilsvarende UV-indeks 2,0-3,0 i en del av terrariet. Skjulene må ligge slik at dyret kan trekke seg ut av lyset når det vil. Lyset følger årstiden med 12 timer om dagen. Glass og pleksiglass stopper UVB, og et UVB-rør mister styrke med tiden og byttes etter produsentens anvisning.

FÔRING

Kosten er tørr og fiberrik. Gi tørre gress, høy og ville urter som løvetann, kløver og vikke, og la sukkulenter som aloe og sankthansurt inngå. Mørkegrønne salatblader kan brukes, og frukt er bare en sjelden godbit i små mengder. Insekter og annet animalsk fôr er ikke nødvendig.

Dryss et kalktilskudd over fôret, og la en sepiaskall ligge framme. Både voksne og unger fôres daglig med små mengder. For mye protein og for mye frukt gir for rask vekst og misdannet skjold. Skjoldet er bløtt og tynt, så rikelig med kalk og UVB er særlig viktig.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Malacochersus tornieri er sky, men aktiv og utholdende. Den klatrer, gjemmer seg og kommer bare fram når det er ro. Den trekker seg ikke inn i skjoldet, men løper mot nærmeste sprekk og presser seg inn når den blir forstyrret. Skjoldet er bløtt og tynt, så dyret må aldri løftes i skjoldet med hardt grep, og det skal håndteres så lite som mulig. Løft det forsiktig under buken med to hender, og la det ikke falle.

Dyrene bor i naturen sammen i sprekker og tåler hverandre. I terrariet kan en hann og en hunn holdes sammen, men hanner kan skade hverandre alvorlig, særlig når det bare er én hunn, så to hanner må ikke holdes sammen. Er det flere dyr, må det være mange sprekker, og er det tegn til mobbing, må dyrene skilles.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hunnen er litt større enn hannen. Kjønnet er vanskelig å se hos unge dyr. Alder og størrelse ved kjønnsmodning er ikke dokumentert, og levetiden på 20-30 år er et anslag ut fra andre små landskilpadder.

PARRING

Paringssesongen er januar-februar i naturen, men dyr i fangenskap kan yngle hele året. Hannene kjemper om hunnene, og hannen biter etter hunnens bein før han bestiger henne. Gi hunnen mange skjul og mulighet til å komme unna, og skill dyrene hvis hun får skader. Flere detaljer om paring er ikke dokumentert.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger bare ett langstrakt egg om gangen. Hun kan legge flere egg i løpet av en sesong med fire til åtte ukers mellomrom, men det samlede antallet per år er ikke dokumentert; 1-4 er et anslag. Hun graver en rede på omtrent 10 cm i løs, sandholdig jord, så gi henne en kasse med dypt, tørt sand og jord.

INKUBASJON

Rugetiden er 4-6 måneder, ved lav luftfuktighet omtrent 185 dager. Egget rugs ved 28-30 °C i en rugemaskin med tørr til lett fuktig vermikulitt, og det må ikke vendes. Kjønnet avhenger av rugetemperaturen, men grensen mellom hanner og hunner er ikke kjent for arten.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er 3-5 cm lange og selvstendige fra første dag. Skjoldet er hvelvet ved klekkingen og flater først ut med veksten. Gi dem samme innredning som de voksne, med skjul og bergsprekker, og fôr dem daglig med tørre urter og gress. Ytterligere oppdrettsdata er ikke dokumentert.

Helse og vanlige feil

Ville dyr er ofte i dårlig forfatning, og arten er vanskelig å venne til fangenskap. Skjoldet er bløtt og tynt og kan bli skadet av trykk, fall og for hardt grep.

- Skjoldskader og misdannelser: for rask vekst, for mye protein og frukt samt for lite kalk og UVB.
- Luftveisinfeksjon: rennende nese og hvesende pust ved kulde og vedvarende fuktighet.
- Uttørking: særlig hos unger, med sløvhet og innsunkne øyne.
- Parasitter: nye dyr må undersøkes med avføringsprøver.

Kontakt en veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret ikke spiser, går ned i vekt eller har løs avføring. Nye dyr må i karantene før de kommer sammen med andre skilpadder.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.